

PŘEDMLUVA

Co je to minulost? Nemyslím naše vlastní vzpomínky, ale dávno minulost, sahající daleko před to, co jsme sami zažili. Dějiny jsou to, jak minulost *vykládáme*, tedy něco zcela jiného. Co ale minulost skutečně *je*? Z čeho sestává? V jistém smyslu si samozřejmě všichni neseme minulost v sobě, v jádru každé buňky našeho těla – v oné akronymické DNA, jež nám byla odkázána a my ji na oplátku sejmem, zamícháme a jako balíčky karet rozdáme našim dětem. Minulost má ale i další složky. Rodinné historky, vzpomínky, které se předávají dál, někdy se až nesmyslně nadsazují, jindy upadají v zapomnění. Nebo artefakty, tahy perem na vyšisovaných stránkách dokumentů – záznamů ze sčítání lidu, rodných listů, někdy dokonce deníku nebo uchovaných dopisů. Když si odmyslíme tyhle stopy, je minulost něco víc než starobylé budovy, kterým přikládáme význam nesrovnatelně vyšší, než jaká je jejich skutečná materiální hodnota, či předměty v muzeích – všechny ty cínové misky, zrezivělé šavle, šperky a keramika, po kterých lhostejně kloužou pohledy dětí během školních výletů? Vždyť minulost, která sestává jen z artefaktů, je jako kostra odkrytá při archeologických vykopávkách. Kde je tělo a krev? Co byli ti lidé zač? Co prožívali? Kam se poděli?

Naomi

Člověk málokdy pozná, že určitý den v jeho životě je osudový. Ukáže se to až zpětně. Z náhlého rozruchu, bušení na domovní dveře, halasu a smíchu, který se ozýval z přízemí, si tak dámská krejčová Naomi Lulhamová nic nedělala a dál se ve svém pokoji v Orchard Row věnovala střihání a šití. S dítětem ten rozruch ani nehnul, pořád tvrdě spalo. Po obědě to bylo pravidlem, noci ale bývaly složitější.

Ustala v práci, poslouchala.

Hlas pana Blocka poznávala, i ostřejší témbř jeho ženy, ale nad tím vším zněl třetí hlas, neznámý, mladý. Odložila šití, zavřela za sebou dveře pokoje a potichu sešla dolů. Do předpokoje bylo otevřeno, zvuk hovoru se linul odtamtud. Ostýchavě se zastavila ve dveřích.

„A helemese!“ vykřikl pan Block, když si jí všiml. Jeho žena se otočila a sevřela rty v důvěrně známém nesouhlasném výrazu, aniž by i jí samé bylo zřejmé, co je příčinou její nelibosti. A onen mladý muž k ní vzhlédl a rozzářil se.

Nebylo těžké poznat, co je zač: kalhoty podstatně širší, než se na džentlmena sluší, volná košile, kabát se solnými mapami a nepromokavý klobouk odložený na jedné ze tří židlí v místnosti, to všechno ukazovalo na námořníka. Opálení a vyšisované vlasy zase prozrazovaly, že se nedávno vrátil z teplých krajín. Nebylo tedy těžké domyslet si, s kým má tu čest: Abraham Block se vrátil z cest.

„Tohle je naše nová podnájemnice,“ představil ji Isaac Block, „slečna Naomi Lulhamová.“

„Nemohl jsem s tím nic dělat. Pluli jsme zas až do Černého moře. To plavbu prodloužilo o měsíc. Tam se teď dějou věci – válčí tam Rusové, Turci, Frantíci.“

„Četla jsem o tom v novinách.“

Pokrčil rameny a prohlížel si ji od hlavy k patě, zdráhal se jí dotknout, snažil se chovat jako džentlmen. „Moje Naomi,“ zašeptal. „Moje chytrá holčička.“

V její tváři se zračily pochybnosti. „Kdo ví.“

„Co tím chceš říct?“ Vzal její tvář do dlaní a políbil ji na rty. Nebránila se, ale ani mu nevyšla vstříc. Když se odtáhl, řekla mu se slzami na krajíčku jen:

„Čekám dítě.“

„Cože?“

„Jsem těhotná, Abrahame. Jsem ve čtvrtém měsíci a čekám tvoje dítě.“

„Jseš si jistá?“

„To si piš, že jsem si jistá. Chceš to vidět? Co?“ A pak si – ve zvláštním gestu vzdoru – přetáhla šaty přes hlavu a stála před ním nahá a bezbranná. Zak to se zájmem sledoval. „Tak prosím.“

Bylo to tělo, které znal, mléčně bílé a samá oblina, prohlubeň a dutina, nad nimiž nepřestával žasnout. Ňadra měla stále plná, pas pořád úzký, ale břicho už bylo nepatrně vyklenuté a od pupku dolů k chomáči hnědých chlupů se táhla téměř geometricky přesná temná čára. Natáhl ruku a dlaní zdrsnělou sluncem a solí pohladil kůži hladkou jako slupka broskve i surové hedvábí jejího ochlupení. Broskve znal. *Gypsy Queen* je vozila z Oděsy. Věděl, že jejich sladká vláčná dužina skrývá nesmlouvavě tvrdou pecku.

Podíval se jí do očí. „Oni o tom vědí?“

Pokrčila rameny. „Paní Blocková by mohla něco tušit. Ze začátku jsem trpěla nevolnostmi, ale teď už je to lepší. Zatím ale nic neřekla.“

V přední linii

Započal nový způsob válčení, který se později vryl do kolektivního vědomí lidstva pod názvem zákopová válka. V letech 1914 a 1915 ji na západní frontě vycizelovali k pekelné dokonalosti, vynalezli ji však na Krymu v roce 1854, když po bombardování ze 17. října pokus o finální dobytí města nakonec selhal: bludiště zákopů, podzemní labyrint zpevněných stěn, pytlů s pískem, vyvýšených palebných pozic, zídek, zákopových bunkrů, to všechno už tu bylo tehdy. Možná to v té době nazývali trochu jinak, ale obsah byl stejný. Sapy, spojovací trasy klikaticí se cik-cak mezi záložními zákopy a přední linií. Gabiony a pytle s pískem. Přepadové oddíly, ostřelovači, potkani. A bláto: nikoliv hluboké a hutné bahno Flander, ale řídké, kluzké vápencové bláto, jaké poznali vojáci u Sommy. Generálové se mnohdy snaží vést bitvy podle toho, co fungovalo v předchozích válkách, avšak na Krymu, aniž by to tušili, předjímalí podobu války budoucí. Přimyslete si zimu, pronikavý chlad, který do oblasti Černého moře proudil ze Sibíře, chlad intenzivnější než cokoliv, co vojáci Britské armády kdy předtím zažili, a k tomu přidejte mizernou stravu a nedostatečné ošacení – nadále se od nich vyžadovalo, aby nosili své červené kabáty, prokristapána! – a dostanete recept na mizérii podobnou Verdunu nebo Ypresu.

Je hořkou ironií, že dědictví, jež lidstvu zůstalo po krymské válce, představují tři typy teplého oblečení: raglán, kardigan a kukla na hlavu zvaná balaklava.